

Waarom goedkopere energie niet voor morgen (of overmorgen) is

We stevenen af op een peperdure energiewinter door de politieke spanningen in Oost-Europa en de spectaculaire prijsstijging van de emissierechten. ‘In het slechtste geval riskeert Europa de zwaarste energiecrisis sinds lang.’

Pascal Sertyn

De Europese termijnprijzen voor aardgas dat begin 2022 geleverd moet worden, breken deze week records. Zonder de huidige milde temperaturen zouden de termijnprijzen voor de hele winter zelfs nog een pak hoger liggen, zegt Nico De Wee, energie-expert bij de elektriciteitsleverancier Elexys. Het ziet er alleszins naar uit dat aardgas nog zeker tot eind maart heel duur zal blijven. De termijnprijs voor het eerste kwartaal van volgend jaar schommelt momenteel rond 113 euro per megawattuur. Een jaar geleden was dat nog 17 euro.

Of gas de komende weken en maanden nóg duurder kan worden? Dat hangt af van hoe streng de winter wordt en van hoelang de politieke spanningen tussen Rusland en Europa over Oekraïne en over de ingebruikneming van de nieuwe gasaanvoerlijn Nordstream 2 blijven aanslepen. In het slechtste geval riskeert Europa de zwaarste energiecrisis sinds lang, vreest de Britse energieanalist John Kemp.

De huidige opstoot van de gasprijs is te wijten aan de oplopende spanningen tussen Rusland en de Navo over Oekraïne. Oekraïne speelt van oudsher een cruciale rol in het transport van Russisch gas richting de lidstaten van de Europese Unie, en vooral dan naar de Centraal-Europese landen en Duitsland. Het huidige wapenvertoon langs de Russisch-Oekraïense grens vergroot de zenuwachtigheid op de gasmarkten, wat zich meteen vertaalt in een prijsstijging.

Weinig reserves in stock

Die geopolitieke spanning is de gasprijs al enkele maanden omhoog aan het jagen. Rusland mag zijn Nordstream 2-pijplijn dan al klaar hebben, het kan de pijplijn niet gebruiken zolang de Duitse autoriteiten geen toelating hebben gegeven voor de verdere verdeling van het Russische gas. Dat maakt dan weer dat Rusland niet erg happig is om een tandje bij te steken voor de snellere aanvulling van de Europese gas stocks.

Die stocks staan op een lager peil dan gemiddeld. Dat heeft dan weer te maken met de late koudeprikken van het voorjaar. Het aanvullen van de reserves kwam daardoor later op gang. De vrees dat de stocks niet voldoende aangevuld zouden zijn tegen de winter bracht de prijsstijging van aardgas deze zomer al op gang.

Om 1 megawattuur elektriciteit te produceren in een gascentrale, moet je 2 megawattuur gas verbranden

Dat ook de elektriciteit heel duur is geworden, is voor een groot deel te wijten aan die hoge gasprijs, stelt De Wee. De elektriciteitsprijzen op de groothandelsmarkten in Europa worden het grootste deel van het jaar bepaald door wat het kost om via een gasgestookte centrale stroom te produceren.

In de meeste landen zitten de gascentrales op de wip omdat ze moeten maken dat het stroomverbruik volledig gedekt kan worden. Dat is zelfs zo in landen die heel veel kernenergie opwekken, zoals Frankrijk. Want ook de Franse kernstroom volstaat niet om het volledige elektriciteitsverbruik van het land te dekken. In de winter moeten de Fransen volop stroom invoeren of hun gascentrales opnieuw opstarten. Het leidt ertoe dat de stroomprijzen in Frankrijk veruit de hoogste van Europa zijn.

België is iets beter af, stelt Bram Claeys, energie-expert bij de internationale ngo RAP. 'Wij zijn ook zeer afhankelijk van gas voor onze elektriciteitsvoorziening,

maar dankzij de vele hoogspanningsverbindingen met onze buurlanden kunnen we inspelen op goedkopere stroomproductie elders in Europa.’

De kans dat elektriciteit de komende weken of maanden aanzienlijk goedkoper wordt, is zo goed als nihil, voorspelt De Wee. Want duur gas staat gelijk met dure stroom. Om 1 megawattuur elektriciteit te produceren in een gascentrale moet je 2 megawattuur gas verbranden. Een termijnprijs van 100 euro voor gas betekent dat de stroom die dat oplevert 200 euro kost. De conclusie van Claeys: zolang we afhankelijk blijven van fossiele energiebronnen zoals aardgas blijven we ons blootstellen aan zulke prijsschommelingen.

En dan is er nog de prijs van de emissierechten

Aan de elektriciteitsproductie in gascentrales hangt daarenboven nog een CO₂-prijskaartje. De uitbaters van gascentrales moeten de CO₂-uitstoot van hun installaties compenseren door emissierechten te kopen. Sinds de presentatie van de Green Deal door de Europese Commissie klimt de prijs van emissierechten almaar hoger – de voorbije week tot 80 euro per ton CO₂. Goed een jaar geleden was dat slechts 20 euro. Ook dat stuwt de stroomprijs nog wat hoger.

De kans dat die CO₂-prijs nog sterk daalt, is volgens De Wee nihil. ‘De Europese Commissie is de croupier die bepaalt hoeveel emissierechten er beschikbaar zijn’, zegt hij. ‘Het ziet er meer en meer naar uit dat er alles aan gedaan wordt om de CO₂-prijs niet onder een bepaalde bodemprijs te laten zakken. De nieuwe Duitse regering schuift alvast 60 euro per ton CO₂ als bodemprijs naar voren.’